

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Μάθημα: Περιφερειακή Οικονομική

Θεματική Ενότητα:

Οι θεωρίες χωροθέτησης και η περιφερειακή ανάπτυξη

Χρίστος Απ. Λαδιάς

Χρήστος Δ. Γενιτσαρόπουλος

Λεβάδεια, 2012

Η ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ Η ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

1) Η χωροθέτηση των οικονομικών δραστηριοτήτων

Βασικό στοιχείο: Η εξεύρεση του κατάλληλου τόπου εγκατάστασης είναι ουσιαστική για την επιτυχία μιας επιχείρησης

Π.χ. οι βιομηχανίες-παραγωγοί αγαθών – συγκρίνουν διάφορους τόπους εγκατάστασης για να διαλέξουν τον πιο κατάλληλο για την ανάπτυξη της δραστηριότητάς τους.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ: Η κατανομή των οικονομικών δραστηριοτήτων στο χώρο είναι αποτέλεσμα πολλών επιμέρους αποφάσεων οι οποίες διαμορφώνουν μια «τάξη», ένα πρότυπο.

(....συνέχεια)

ΣΤΟΧΟΣ:

Η μελέτη της γεωγραφικής κατανομής των οικονομικών δραστηριοτήτων του ανθρώπου με βάση την οικονομική ανάλυση (Κώττης, 1976)

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ:

Η θεωρία του τόπου εγκατάστασης ερευνά ιδιαίτερα το κόστος μεταφοράς και γενικά τις χωροταξικές διαστάσεις της διαδικασίας της παραγωγής, της κατανάλωσης κ.λπ.

2) Ταξινόμηση των θεωριών χωροθέτησης

Εισαγωγή

Όσο πληρέστερη είναι η γνώση των παραμέτρων οι οποίες επηρεάζουν τις προτιμήσεις για τον τόπο εγκατάστασης, τόσο αποτελεσματικότερος είναι ο σχεδιασμός των μέτρων πολιτικής

Ταξινόμηση Θεωριών

- I. Ελαχιστοποίηση κόστους μεταφοράς
- II. Ελαχιστοποίηση του κόστους εγκατάστασης
- III. Μεγιστοποίηση της ζήτησης και των εσόδων
- IV. Μεγιστοποίηση κέρδους
- V. Παροχή ικανοποίησης
- VI. Η χωροθέτηση των πολυεθνικών βιομηχανικών επιχειρήσεων
- VII. Χωροθετικός παράγοντας
- VIII. Η χωροθέτηση των νοικοκυριών
- IX. Γενική εκτίμηση της θεωρίας χωροθέτησης

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΤΕΡΑ ΟΙ ΘΕΩΡΙΕΣ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗΣ

α) Ελαχιστοποίηση του κόστους μεταφοράς

- Βασική παραδοχή: Η επιλογή του τόπου εγκατάστασης από την επιχείρηση επηρεάζεται μόνο από το μεταφορικό κόστος. Οι υπόλοιποι παράγοντες (π.χ. εργασία, κεφάλαιο) υποτίθεται ότι είναι ίδιοι σε όλες τις πιθανές τοποθεσίες εγκατάστασης.

- Η έννοια του «προσανατολισμού μεταφοράς» στηρίζεται στο κόστος μεταφοράς πρώτων υλών ή τελικών προϊόντων

- Διάκριση επιχειρήσεων:

- 1) Επιχειρήσεις προσανατολισμού προς τις πρώτες ύλες
- 2) Επιχειρήσεις προσανατολισμού προς την καταναλωτική αγορά
- 3) Επιχειρήσεις προσανατολισμού προς την εργασία
- 4) Επιχειρήσεις ουδέτερου προσανατολισμού

ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

ΓΕΝΙΚΑ:

Οι παράγοντες προσανατολισμού της χωροθέτησης διακρίνονται σε δυο κατηγορίες:

- α) Σε ειδικούς και γενικούς
- β) Σε περιφερειακούς και τοπικούς

ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

- Η χωρική μονάδα, μια απομονωμένη χώρα με ομοιογενή χαρακτηριστικά κλίματος (με τους καταναλωτές στο κέντρο)
- Μερικοί φυσικοί πόροι (π.χ. νερό) είναι διαθέσιμοι σε περιορισμένο αριθμό τοποθεσιών
- Το σύστημα μεταφοράς και τα τιμολόγια είναι ενιαία και οι πρώτες ύλες είναι δυνατό να μεταφέρονται

ΣΥΝΕΠΩΣ: Κύριως παράγοντας προσανατολισμού τα μεταφορικά έξοδα.

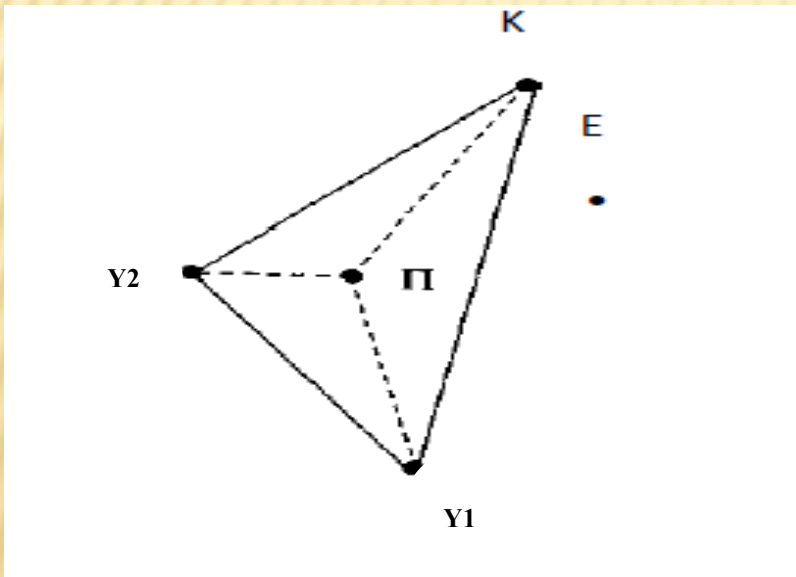
ΦΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

1^η Φάση: Μεταφορικό Κόστος

Η βασική παραδοχή : Το κόστος μεταφοράς ανάλογο με την απόσταση ανάμεσα στα σημεία μετακίνησης και με το βάρος που μεταφέρεται .

Δηλαδή το σημείο που ελαχιστοποιείται το μεταφορικό κόστος είναι εκείνο όταν:

Συνολικό βάρος εισροών (πρώτες ύλες)= Συνολικό βάρος εκροών (τελικά προϊόντα)
(Γεωμετρική μορφή: "Χωροταξικό τρίγωνο", βλ. διάγραμμα 1)

Υπόμνημα:

Π: Τοποθεσία εγκατάστασης

Y1, Y2: Πηγές πρώτων υλών

K: Καταναλωτικά κέντρα

E: Τοποθεσία χαμηλού εργατικού κόστους

Διάγραμμα 1: Το Χωροταξικό τρίγωνο

ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΡΩΤΩΝ ΥΛΩΝ (Δ.Π.Υ.)

(...συνέχεια)

Δ.Π.Υ.: όταν το βάρος που έχουν οι εντοπισμένες σε ορισμένα σημεία, πρώτες ύλες διαιρείται με το βάρος του τελικού προϊόντος

- Αν $\Delta.Π.Υ. < 1$: Επιχειρήσεις προσανατολισμού προς την καταναλωτική αγορά
- Αν $\Delta.Π.Υ. > 1$: Επιχειρήσεις προσανατολισμού πρώτων υλών

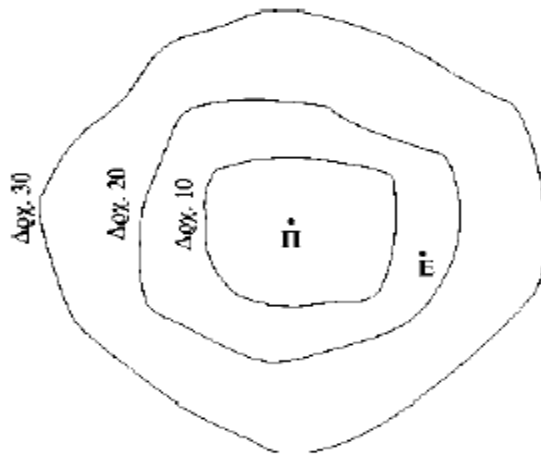

2^η Φάση: Εργατικό Κόστος

Μετά την ελαχιστοποίηση του κόστους μεταφοράς (βλ. σημείο Π, διάγραμμα 1) μια επιχείρηση μπορεί να προσανατολιστεί σε ένα άλλο σημείο Ε (βλ. διάγραμμα 1) στο οποίο η εξοικονόμηση του εργατικού κόστους κατά μονάδα τελικού προϊόντος υπερκαλύπτει το πρόσθετο μεταφορικό κόστος (βλ. διάγραμμα 2)

Καμπύλες ισοδαπανών: Οριοθετούν την αύξηση του μεταφορικού κόστους κατά μια μονάδα όταν απομακρυνόμαστε απ το σημείο Π.

Διάγραμμα 2: Καμπύλες «ισοδαπανών» του

Υπόμνημα

Π: Τοποθεσία ελαχιστοποίησης κόστους μεταφοράς

Ε: Τοποθεσία χαμηλού εργατικού κόστους

3^η Φάση: Συγκέντρωση επιχειρήσεων

Η επιχείρηση μπορεί να εγκαταλείψει τις τοποθεσίες Π και Ε (βλ. διαγράμματα 1 και 2) για μια 3^η τοποθεσία στην οποία θα επιτύχει ακόμη μεγαλύτερη μείωση του κόστους.

“οικονομίες συγκέντρωσης” και “αρνητικές οικονομίες συγκέντρωσης”

β) Ελαχιστοποίηση του κόστους εγκατάστασης

Οι θεωρίες που έχουν αναπτυχθεί είναι συνεπείς με την επιδίωξη της μεγιστοποίησης των κερδών όταν συντρέχουν οι παρακάτω προϋποθέσεις:

- ❖ Της σταθερότητας των συνολικών εσόδων της επιχείρησης
- ❖ Της τέλει γνώσης των στοιχείων που συνθέτουν το κόστος στις διαφορετικές τοποθεσίες

ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑ: Δεν ασχολούνται με το κοινωνικό κόστος

γ) Μεγιστοποίηση της ζήτησης και των εσόδων

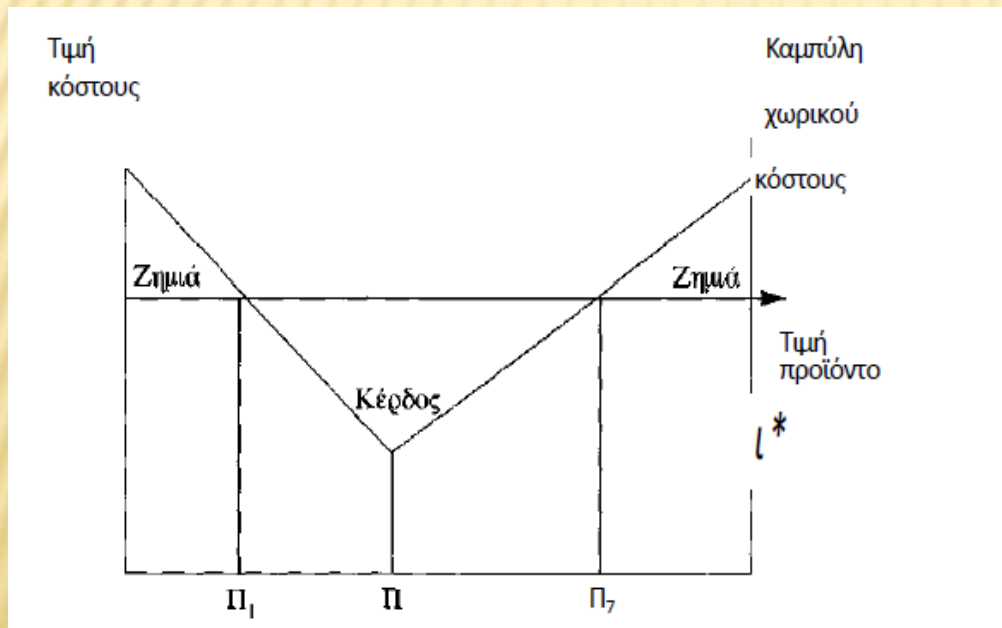
Οι επιχειρήσεις αναζητούν τόπο εγκατάστασης με στόχο τη μεγαλύτερη δυνατή ζήτηση και την εξασφάλιση της απαραίτητης προσπέλασης στην αγορά ➡️ μεγιστοποίηση ζήτησης και εσόδων

δ) Μεγιστοποίηση κέρδους

Δεδομένο: Η επιχείρηση επιδιώκει τη θετική διαφορά ανάμεσα στα συνολικά έσοδα και στο συνολικό κόστος ➡ **ΜΕΓΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΚΕΡΔΟΥΣ**

Αλλά το κόστος παραγωγής και τα συνολικά έσοδα μπορούν επίσης να διαφέρουν διατοπικά. ➡ “Καμπύλες χωρικού κόστους” (βλ. διάγραμμα 3)

Υπόμνημα

Το διάγραμμα 3 απεικονίζει τη μεταβολή του μέσου κόστους, ως συνάρτηση της απόστασης από ένα ορισμένο σημείο του χώρου

Π1 και Π2: Χωρικά όρια κέρδους
Στα Π1 και Π2 το κέρδος μηδενίζεται.
Π: Μεγιστοποίηση κέρδους.

Διάγραμμα 3: Καμπύλες χωρικού κόστους

ε) Παροχή Ικανοποίησης

- Οι επιλογές τόπου εγκατάστασης που βασίζονται στην παροχή ικανοποίησης τείνουν να κατευθύνονται σε μη κορεσμένες περιοχές κοντά σε μεγάλες πόλεις και πληθυσμιακές συγκεντρώσεις
- Οι συσσωρεύσεις αυτές δημιουργούνται τόσο από επιχειρήσεις του ίδιου κλάδου όσο και από επιχειρήσεις διαφορετικών κλάδων (βιομηχανικό σύμπλεγμα)

στ) Η χωροθέτηση των πολυεθνικών επιχειρήσεων

Χωρική οργάνωση:

- i. Η κεντρική διοίκηση έχει συνήθως έδρα στα «μεγάλα διεθνή κέντρα» (π.χ. Λονδίνο, Νέα Υόρκη, Τόκυο)
- ii. Τα δευτέρα κλιμάκια, εγκαθίστανται στα «διεθνή κέντρα ευρύτερης χωρικής ζήτησης» ή «περιφερειακά κέντρα».

ζ) Χωροθετικοί παράγοντες

Οι κατηγορίες των παραγόντων χωροθέτησης είναι οι ακόλουθες:

- I. Παράγοντες ζήτησης
- II. Παράγοντες κόστους
- III. Προσωπικοί παράγοντες

η) Χωροθέτηση των νοικοκυριών

- Η χωροθέτηση της επιχείρησης επηρεάζεται από την κατανομή των νοικοκυριών
- Στη θεωρία χωροθέτησης των νοικοκυριών χρησιμοποιούνται ιδιαίτερα τα υποδείγματα έλξης και βαρύτητας

θ) Γενική εκτίμηση της θεωρίας χωροθέτησης

- Η αναζήτηση κάποιου ικανοποιητικού υποδείγματος γενικής ισορροπίας του τύπου εγκατάστασης συνεχίζεται.
- Η οικονομική πραγματικότητα προβάλλει συνεχώς νέους παράγοντες χωροθέτησης της επιχείρησης.
- Η σύγχρονη τάση για μείωση της αβεβαιότητας στις χωροθετικές αποφάσεις υπολογίζει περισσότερο την επίδραση των εξωτερικών οικονομιών της και κατά συνέπεια την ελκτική δύναμη των αστικών κέντρων

3) Η πρακτική της επιλογής του τύπου εγκατάστασης

Γενικά οι μορφές επιλογής είναι οι ακόλουθες:

- a) Επέκταση της εγκατεστημένης μονάδας στον ίδιο χώρο
- b) Μετεγκατάσταση της μονάδας
- c) Ίδρυση νέας μονάδας

Ειδικότερα οι μελέτες σκοπιμότητας των παραπάνω επιλογών περιλαμβάνουν:

- a. Ανάλυση των κρίσιμων παραγόντων
- b. Ανάλυση του χωροταξικού λειτουργικού κόστους
- c. Ανάλυση του κόστους επένδυσης
- d. Ανάλυση του επιχειρηματικού «κλίματος»

Σημαντικοί παράγοντες που καθοδηγούν στην ΠΡΑΞΗ τις επιχειρήσεις όταν διαλέγουν τόπο εγκατάστασης είναι:

- ✓ Έκταση (π.χ. κτιριακές εγκαταστάσεις, αποθήκες)
- ✓ Εργασία (π.χ. εξεύρεση του κατάλληλου εργατικού δυναμικού)
- ✓ Κεφάλαιο: (π.χ. εξεύρεση νέων κεφαλαίων και οι όροι χρηματοδότησης)
- ✓ Οικονομική και χωροταξική πολιτική
- ✓ Μεταφορές και επικοινωνίες (π.χ. υποδομές)
- ✓ Περιβάλλον και ποιότητα ζωής
- ✓ Αγορά (π.χ. μέγεθος και σύνθεση αγοράς)
- ✓ Πρώτες ύλες και ενέργεια
- ✓ Εξωτερικές οικονομίες
- ✓ Ταχύτητα εγκατάστασης
- ✓ Μελλοντικές τάσεις

4) Χωροθέτηση και περιφερειακή πολιτική

I. Η θεωρία της «Κεντρικής θέσης».

Γενικά

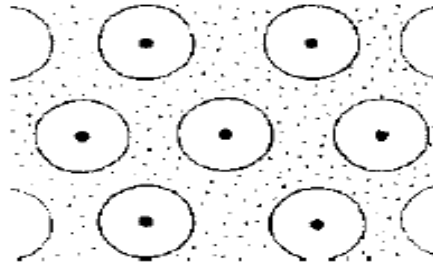
Η εγκατάσταση οικισμού και οικονομικών δραστηριοτήτων στο κέντρο μιας περιοχής την οποία εξυπηρετούν δημιουργεί την έννοια της «κεντρικής θέσης». Η «θέση» αυτή δηλαδή το αστικό κέντρο προμηθεύει αγαθά και υπηρεσίες στον εαυτό της καθώς επίσης και σε μια συμπληρωματική περιοχή .

Εξέλιξη δικτύου: Η εξέλιξη της ιεράρχησης των κεντρικών θέσεων στο χώρο και ο καθορισμός των ορίων των συμπληρωματικών περιοχών απεικονίζεται στο διάγραμμα 4 (συνέχεια...)

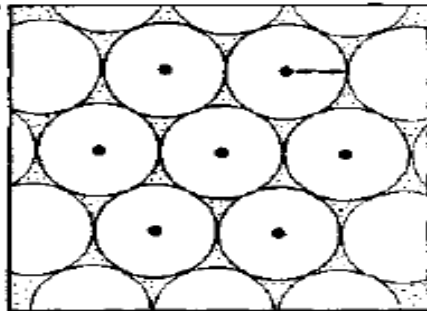

(...συνέχεια)

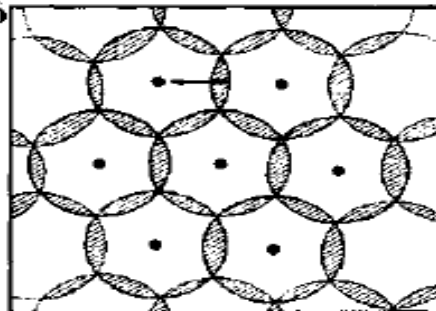
α

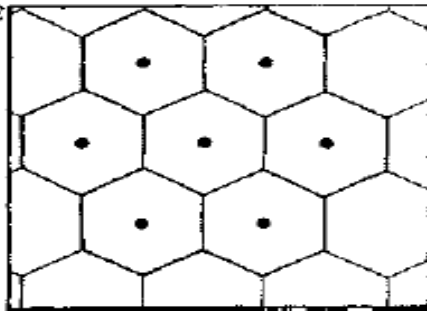
γ

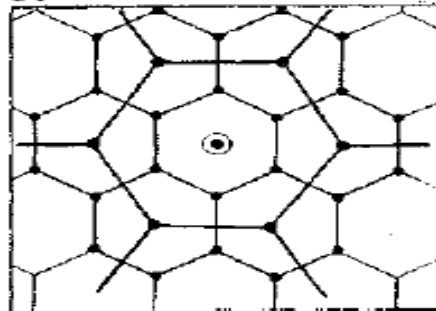
δ

ε

στ

Διάγραμμα 4: Εξέλιξη δικτύου «κεντρικών θέσεων»

Αδυναμίες του υποδείγματος της «Κεντρικής θέσης».

1. Πολλές περιοχές δεν εναρμονίζονται με τους βασικούς κανόνες ιεράρχησης
2. Υπερεκτιμάται η σημασία του μεταφορικού κόστους
3. Το υπόδειγμα είναι περιγραφικό και στατικό (δεν εξηγεί την εξελικτική διαδικασία)
4. Η ιεραρχική τάξη μπορεί να ανατραπεί
5. Δεν είναι εύκολος ο προσδιορισμός των κεντρικών θέσεων

II. Η θεωρία των «Πόλων Ανάπτυξης».

Βασικό σημείο: Η ανάπτυξη δεν εμφανίζεται παντού και μονομιάς αλλά σε σημεία ή πόλους ανάπτυξης με κυμαινόμενες εντάσεις, διαχέεται μέσα από διάφορα δίκτυα και προκαλεί διαφοροποιημένα τελικά αποτελέσματα για το σύνολο της οικονομίας

Κυρίαρχη ιδέα: Η χωρική συγκέντρωση των οικονομικών δραστηριοτήτων σε ένα αστικό κέντρο που το περιβάλλει μια προβληματική περιοχή θα αυξήσει το εισόδημα της περιοχής στο σύνολο της.

Λόγοι καθιέρωσης των «πόλων ανάπτυξης»

1. Είναι ένα αποτελεσματικό μέσο προώθησης της διαδικασίας της οικονομικής ανάπτυξης.
2. Η συγκέντρωση των επενδύσεων στους πόλους ανάπτυξης μειώνει το κοινωνικό κόστος και αυξάνει την αποτελεσματικότητα της
3. Η διαδικασία διάχυσης της ανάπτυξης ενισχύει τις προσπάθειες για ανάπτυξη των καθυστερημένων περιφερειών

ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΤΩΝ «ΠΟΛΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ»

- ✓ Διαρθρωτική ασυμμετρία σε ενδοπεριφερειακό και διαπεριφερειακό επίπεδο
- ✓ Η σταδιακή ανάπτυξη του πόλου αυξάνει την κυριαρχία πάνω στην περιφέρεια
- ✓ Πιθανότητα δημιουργίας «προγραμματισμένων πόλων» που δεν προγραμματίστηκαν σωστά

ΕΝ ΚΑΤΑ ΚΛΕΙΔΙ:

Η θεωρία των «πόλων ανάπτυξης» δεν θεωρείται πια a priori ως πανάκεια για την λύση των περιφερειακών προβλημάτων. Εξακολουθεί όμως να Παραμένει μια επιλογή.

ΟΙ ΘΕΩΡΙΕΣ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΓΚΡΙΤΚΟΡΑΣ ΕΜΜΑΝΟΥΕΛΑ ΙΩΑΝΝΑ

Η ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Η εξεύρεση του κατάλληλου τόπου εγκατάστασης αποτελεί ένα σημαντικό παράγοντα για την επιτυχία μιας επιχείρησης, ενός βιομηχανικού κλάδου, ενός ατόμου κλπ.

Οι προσδιοριστικοί παράγοντες που οδηγούν ορισμένες επιχειρήσεις σε κάποιες περιοχές και όχι σε άλλες αναλύονται με τις θεωρίες του τόπου εγκατάστασης (πχ κόστος μεταφοράς).

Οι θεωρίες χωροθέτησης μπορούν όμως να συμβάλλουν και στη μεταβολή της κατανομής των οικονομικών δραστηριοτήτων με τη βοήθεια των μέσων περιφερειακής πολιτικής (πχ κίνητρα- αντικίνητρα).

ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΤΩΝ ΘΕΩΡΙΩΝ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗΣ

Οι θεωρίες χωροθέτησης ερευνούν τις συναρτήσεις προτίμησης τόπου εγκατάστασης από τα άτομα και τις επιχειρήσεις.

Όσο πληρέστερη είναι η γνώση των παραγόντων που επηρεάζουν τις προτιμήσεις ατόμων και επιχειρήσεων για τον τόπο εγκατάστασης τόσο πιο αποδοτικός και αποτελεσματικός θα είναι ο σχεδιασμός των μέτρων περιφερειακής πολιτικής.

...συνέχεια

Μια πρώτη προσέγγιση του τόπου εγκατάστασης της γεωργικής παραγωγής έγινε από τον Heinrich von Thünen. Ερμήνευσε πώς διαμορφώνονται οι τιμές των αγροτικών προϊόντων ανάλογα με το κόστος μεταφοράς.

ΘΕΩΡΙΕΣ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

- ΕΛΑΧΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ
- ΕΛΑΧΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ
- ΜΕΓΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ
- ΜΕΓΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ
- ΠΑΡΟΧΗ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ
- Η ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΥΕΘΝΙΚΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
- ΧΩΡΟΘΕΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ
- Η ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗ ΤΩΝ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ

ΕΛΑΧΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ

Η θεωρία εξηγεί την επιλογή του τόπου εγκατάστασης σε όρους ελαχιστοποίησης του κόστους μεταφοράς.

Θεμελιωτής της θεωρίας ⇔ Alfred Weber

Σύμφωνα με τον Weber υπάρχουν 3 παράγοντες που επηρεάζουν τη χωροθέτηση της βιομηχανίας:

- Κόστος μεταφοράς
- Κόστος εργατικού δυναμικού
- Οικονομίες συγκέντρωσης

Ανέπτυξε 3 στάδια εύρεσης του τόπου εγκατάστασης.

...συνέχεια

1^ο ΣΤΑΔΙΟ:

Το κόστος μεταφοράς \Leftrightarrow καθοριστικός παράγοντας για τη χωροθέτηση.

Υπέθεσε ότι το κόστος μεταφοράς μεταβάλλεται ανάλογα με την απόσταση.

Εισήγαγε την έννοια του Δείκτη Υλικού:

$$\text{ΔΕΙΚΤΗΣ ΥΛΙΚΟΥ} = \frac{\text{Βάρος των εντοπισμένων πρώτων υλών}}{\text{Βάρος προϊόντος}}$$

και υποστήριξε ότι:

- Αν $\Delta Y > 1$ τότε η βιομηχανία θα είναι προσανατολισμού πρώτων υλών, δηλαδή θα χωροθετηθεί κοντά στην πηγή της πρώτης ύλης.
- Αν $\Delta Y < 1$ τότε η βιομηχανία θα είναι προσανατολισμού αγοράς, δηλαδή θα χωροθετηθεί κοντά στην αγορά.
- Αν $\Delta Y = 1$ τότε η βιομηχανία μπορεί να τοποθετηθεί είτε κοντά στην πηγή της πρώτης ύλης είτε κοντά στην αγορά.

...συνέχεια

Στην περίπτωση που υπάρχουν περισσότερες πρώτες ύλες ο Δείκτης Υλικού δε βοηθά. Ο Weber χρησιμοποίησε το «**Χωροταξικό Τρίγωνο**», θεωρώντας 1 σημείο κατανάλωσης (C) και 2 σημεία όπου βρίσκονται οι πρώτες ύλες.

ΤΟ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟ ΤΡΙΓΩΝΟ ΤΟΥ WEBER

- Αν η επιχείρηση επιλέξει να εγκατασταθεί στο σημείο M1 τότε :

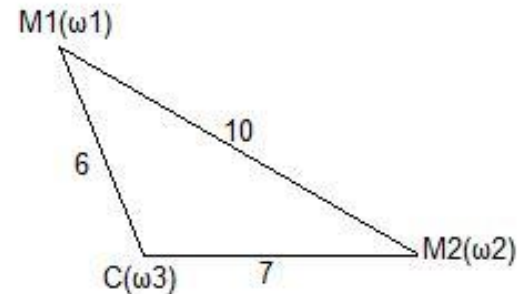
$$M2(0,3 \times 10 \text{χλμ}) + C(1,0 \times 6 \text{χλμ}) = 9$$

- Αν επιλέξει να εγκατασταθεί στο σημείο M2 τότε:

$$M1(0,1 \times 10 \text{χλμ}) + C(1,0 \times 7 \text{χλμ}) = 8$$

- Αν επιλέξει να εγκατασταθεί στο σημείο C τότε:

$$M1(0,1 \times 6 \text{χλμ}) + M2(0,3 \times 7 \text{χλμ}) = 2,7$$

Έστω ότι έχουμε ένα εργοστάσιο που παράγει πορτοκαλάδα.

Οι ποσότητες που απαιτούνται:

νερό:	0,6 τόν.
ω1(ζάχαρη):	0,1 τόν.
ω2(πορτοκάλι):	0,3 τόν.
ω3(Πορτοκαλάδα):	1,0 τόν.

...συνέχεια

2^ο ΣΤΑΔΙΟ:

Στη συνέχεια εισήγαγε το κόστος εργασίας. Υποστήριξε ότι η παραγωγή μπορεί να μεταφερθεί σε κάποιο σημείο όπου υπάρχει φτηνό εργατικό δυναμικό μόνο αν η εξοικονόμηση του κόστους εργασίας υπερκαλύπτει το πρόσθετο κόστος μεταφοράς που προκύπτει λόγω μετακόμισης.

3^ο ΣΤΑΔΙΟ:

Επιπλέον, εισήγαγε τις οικονομίες κλίμακας και υποστήριξε ότι η βιομηχανία μπορεί να μεταφερθεί εάν επωφεληθεί από οικονομίες συγκέντρωσης (πχ μείωση κόστους παραγωγής).

ΕΛΑΧΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Έχουν αναπτυχθεί διάφορες θεωρίες ελαχιστοποίησης του κόστους εγκατάστασης. Προσβλέπουν στη μεγιστοποίηση των εσόδων των επιχειρήσεων.

Σημαντικό μειονέκτημα: δεν ασχολούνται με το κοινωνικό κόστος που προκαλείται σε κάθε διαφορετική επιλογή τύπου εγκατάστασης.

ΜΕΓΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ

Η αγορά είναι μια μεταβλητή που επηρεάζει τον τόπο εγκατάστασης, διότι η διασπορά των καταναλωτών διαφέρει από περιοχή σε περιοχή, συνεπώς διαφοροποιείται και η ένταση της ζήτησης.

Οι επιχειρήσεις επιδιώκουν να χωροθετηθούν στην περιοχή όπου η ζήτηση είναι υψηλότερη και προσπαθούν να εξασφαλίσουν μεγαλύτερο μερίδιο αγοράς.

Οι θεωρίες της κατηγορίας αυτής υποστηρίζουν ότι ο τόπος εγκατάστασης επιλέγεται εκεί όπου μεγιστοποιούνται τα έσοδα και όχι τόσο εκεί που ελαχιστοποιείται το κόστος παραγωγής.

Οι θεωρίες αυτές αποκλείουν διαφοροποιήσεις του κόστους παραγωγής.

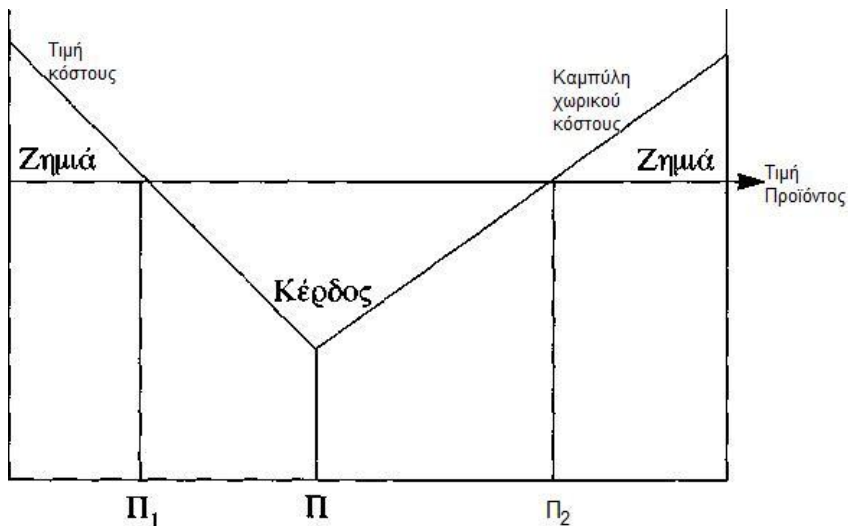

ΜΕΓΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ

Υπάρχουν θεωρίες επιλογής τόπου εγκατάστασης που δίνουν έμφαση τόσο στην ελαχιστοποίηση του κόστους, όσο και στη μεγιστοποίηση του κέρδους.

Σύμφωνα με τη λογική αυτών των θεωριών, η επιχείρηση επιλέγει να χωροθετηθεί στην περιοχή όπου υπάρχουν μέγιστες πωλήσεις και ελάχιστο συνολικό κόστος.

Η ΚΑΜΠΥΛΗ ΧΩΡΙΚΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΤΟΥ ΣΜΙΘ

Πηγή: ΝΙΚ. Ι. ΚΟΝΣΟΛΑΣ, Σύγχρονη Περιφερειακή Οικονομική Πολιτική, σελ. 143

Σύμφωνα με το διάγραμμα μία επιχείρηση μπορεί να πραγματοποιήσει κέρδη αν εγκατασταθεί σε σημείο που να βρίσκεται ανάμεσα στα χωρικά όρια κέρδους Π_1 και Π_2 . Στα όρια του Π_1 και Π_2 το κέρδος μηδενίζεται, ενώ στο σημείο Π το κέρδος ανά μονάδα προϊόντος μεγιστοποιείται και αντίστοιχα ελαχιστοποιείται το μέσο χωρικό κόστος.

ΠΑΡΟΧΗ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ

Υπάρχει η άποψη ότι η χωροθέτηση καθορίζεται όχι μόνο από οικονομικούς παράγοντες, αλλά και από προσωπικούς λόγους. Ο Richardson υποστήριξε ότι εάν η χωροθέτηση βασίζεται στην παροχή ικανοποίησης, τότε τείνει να επιλεγεί σε μη κορεσμένες τοποθεσίες κοντά σε μεγάλες πόλεις, με πληθυσμιακές συγκεντρώσεις, με προσπελασιμότητα κλπ.

Η ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΥΕΘΝΙΚΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Οι πολυεθνικές επιχειρήσεις παράγουν ένα σημαντικό αριθμό διαφορετικών προϊόντων. Η χωροθέτησή τους ακολουθεί μια συγκεκριμένη στρατηγική:

1. η κεντρική διοίκηση έχει έδρα συνήθως στα «μεγάλα διεθνή κέντρα».
2. τα δεύτερα κλιμάκια εγκαθίστανται στα «διεθνή κέντρα ευρύτερης χωρικής ζώνης» ή στα «περιφερειακά κέντρα».
3. οι μονάδες παραγωγής εγκαθίστανται στα «τοπικά κέντρα» που εξασφαλίζουν οικονομικά πλεονεκτήματα.

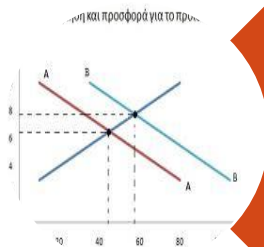
ΧΩΡΟΘΕΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Οι παράγοντες που επιδρούν στην απόφαση χωροθέτησης δεν μπορούν να προσδιοριστούν διότι μεταβάλλονται, συμπληρώνονται, τροποποιούνται ή εγκαταλείπονται ανάλογα με τις οικονομικές και τεχνολογικές εξελίξεις που επηρεάζουν τους διάφορους κλάδους της οικονομικής δραστηριότητας.

Ο Greenhut κατατάσσει σε τρεις κατηγορίες τους παράγοντες χωροθέτησης: παράγοντες ζήτησης, παράγοντες κόστους και καθαρά προσωπικούς παράγοντες.

...συνέχεια

Παράγοντες ζήτησης \Rightarrow καμπύλη ζήτησης προϊόντος, εγκατάσταση ανταγωνιστών, εγγύτητα στους καταναλωτές, δυνατότητα επέκτασης της αγοράς κλπ.

Παράγοντες κόστους \Rightarrow κόστος γης – κεφαλαίου- ενέργειας- εργασίας- μεταφοράς- πρώτων υλών κλπ.

Καθαρά προσωπικοί παράγοντες \Rightarrow «ψυχικό εισόδημα», προτιμήσεις, κίνητρα ασφάλειας.

Η ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗ ΤΩΝ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ

Τα νοικοκυριά αποτελούν την πηγή της προσφοράς εργασίας, αλλά και της κατανάλωσης.

Η χωροθέτησή τους επηρεάζεται από τη χωροταξική κατανομή των επιχειρήσεων.

Στη θεωρία επιλογής τόπου εγκατάστασης των νοικοκυριών χρησιμοποιούνται τα υποδείγματα έλξης ή βαρύτητας, διότι διευκολύνουν τη διαδικασία πρόβλεψης της κινητικότητας της εργασίας και την κατάλληλη διαμόρφωση των μέτρων πολιτικής.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

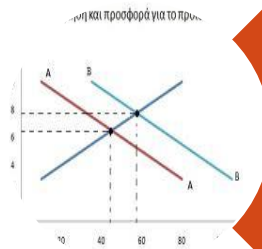
- Κόνσολας Ν. , «Σύγχρονη Περιφερειακή Οικονομική Πολιτική», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1997.
- Λαμπριανίδης Λ, «Οικονομική Γεωγραφία», Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, 2001.

ΟΙ ΘΕΩΡΙΕΣ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Χ. Α. ΛΑΔΙΑΣ

Ζ. ΒΑΣΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Παράγοντες ζήτησης \Rightarrow καμπύλη ζήτησης προϊόντος, εγκατάσταση ανταγωνιστών, εγγύτητα στους καταναλωτές, δυνατότητα επέκτασης της αγοράς κλπ.

Παράγοντες κόστους \Rightarrow κόστος γης - κεφαλαίου- ενέργειας- εργασίας- μεταφοράς- πρώτων υλών κλπ.

Καθαρά προσωπικοί παράγοντες \Rightarrow «ψυχικό εισόδημα», προτιμήσεις, κίνητρα ασφάλειας.

Η ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Οι πιο σημαντικοί παράγοντες που καθορίζουν τον τόπο εγκατάστασης των επιχειρήσεων είναι οι εξής:

➔ **ΕΚΤΑΣΗ** ⇨ κρίσιμος παράγοντας αφού απαιτείται για την κατασκευή της επιχείρησης (αποθηκευτικοί χώροι-παρκινγκ).

➔ **ΕΡΓΑΣΙΑ** ⇨ εξεύρεση κατάλληλου εργατικού δυναμικού (ποιοτικά & ποσοτικά). Η αμοιβή, καθώς και η κινητικότητα του εργατικού δυναμικού επηρεάζουν τον τόπο εγκατάστασης.

συνέχεια...

➔ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ⇒ Η εξασφάλιση των απαιτούμενων κεφαλαίων, καθώς και η χρηματοδότηση παίζουν σημαντικό ρόλο στην επιλογή του τόπου εγκατάστασης. Οι Τράπεζες λ.χ. δε χρηματοδοτούν τις επιχειρήσεις που προτίθενται να εγκατασταθούν σε απομακρυσμένες περιοχές διότι κρίνουν αβέβαιη τη βιωσιμότητά τους.

➔ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ⇒ Οικονομίες κλίμακας, συντελεστές παραγωγής.

συνέχεια...

➡ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ ⇨ Η προσπελασιμότητα, η προσβασιμότητα, τα κομβικά σημεία, η ύπαρξη δικτύου επικοινωνιών λαμβάνονται υπόψη για την επιλογή του τόπου εγκατάστασης.

➡ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ ⇨ Το φυσικό περιβάλλον και η κοινωνική υποδομή συμβάλλουν στην επιλογή του τόπου εγκατάστασης, καθώς εξασφαλίζουν καλύτερη ποιότητα ζωής και επιδρούν θετικά στην ψυχολογία του εργατικού δυναμικού.

συνέχεια...

➔ ΑΓΟΡΑ ⇨ Η σύνθεση της αγοράς και τα καταναλωτικά πρότυπα παίζουν σημαντικό ρόλο στην επιλογή της χωροθέτησης της επιχείρησης.

➔ ΠΡΩΤΕΣ ΥΛΕΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ⇨ η εγγύτητα στις πρώτες ύλες και οι πηγές ενέργειας ασκούν σημαντική επίδραση στην επιλογή του τόπου εγκατάστασης.

συνέχεια...

➔ ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΕΣ ⇨ Η ύπαρξη οικονομικών κλίμακας αυξάνει την παραγωγικότητα, μειώνει το κόστος παραγωγής και συνεπώς την τιμή διάθεσης του προϊόντος καθιστώντας ανταγωνιστική την επιχείρηση.

➔ ΤΑΧΥΤΗΤΑ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ⇨ Η ταχύτητα εξασφάλισης της έκτασης, των απαιτούμενων αδειών και της έναρξης της λειτουργίας της επιχείρησης είναι σημαντικός χωροθετικός παράγοντας ειδικά σε περιόδους πληθωριστικών πιέσεων που έχουν επίπτωση στο κόστος.

ΟΙ ΒΑΣΙΚΟΤΕΡΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗΣ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΜΑΚΡΟ- ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

- 1) Ευνοϊκό εργασιακό κλίμα
- 2) Η εγγύτητα στις μεγάλες αγορές
- 3) Ευνοϊκό περιβάλλον για διαμονή στελεχών
- 4) Η μικρή απόσταση από προμηθευτές και πρώτες ύλες
- 5) Χαμηλά ημερομίσθια
- 6) Η μικρή απόσταση από τις επιχειρήσεις παροχή υπηρεσιών
- 7) Ευνοϊκό φυσικό περιβάλλον

ΟΙ ΒΑΣΙΚΟΤΕΡΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗΣ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΜΙΚΡΟ- ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

- 1) Πρόσβαση σε σιδηροδρομικό δίκτυο
- 2) Πρόσβαση σε οδό ταχείας κυκλοφορίας
- 3) Οι ειδικές διευκολύνσεις
- 4) Η επάρκεια δικτύων υποδομών
- 5) Το ευνοϊκό φυσικό περιβάλλον
- 6) Η ύπαρξη μητροπολιτικής περιοχής
- 7) Διαθεσιμότητα γης εγκατάστασης

ΝΕΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗΣ

- 1) Εξειδικευμένο ανθρώπινο προσωπικό
- 2) Λειτουργία Ερευνητικών Κέντρων και Πανεπιστημιακών Εργαστηρίων και Ινστιτούτων
- 3) Λειτουργία Υπηρεσιών Αιχμής (χρηματοδότηση, πληροφόρηση, δημόσια διοίκηση)
- 4) Επάρκεια υποδομών και εξοπλισμών (αυτοκινητόδρομοι, αεροδρόμια, βιομηχανικές υποδομές, ανάπτυξη μεταφορών και τηλεπικοινωνιών)
- 5) Συνθήκες διαβίωσης που απαιτούνται για την κάλυψη των αναγκών των στελεχών των επιχειρήσεων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Κόνσολας Ν. , «Σύγχρονη Περιφερειακή Οικονομική Πολιτική», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1997.